

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

37 Hęc prohibet legere gentilia metra sacrarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Pontificis opera, ut aut à Deo discat, legendo scripturas divinas, & sæpius meditando; aut populum doceat. Sed illa doceat, quæ à Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus sanctus docet. Est & aliud opus, quod facit Moyses: ad bella non vadit, non pugnat contra inimicos. Sed quid a facit? orat, & donec ille orat, vincit populus ejus: si relaxaverit, & dimiserit b manus, populus ejus vincitur, & fugatur. Oret ergo & sacerdos ecclesie indefinenter, ut vincat populus, qui sub ipso est, hostes invisibiles Amalechitas, qui sunt daemones impugnantes eos, qui volunt pie vivere in Christo.

¶ Hieronymus] Citatur ex B. Hieronymo, & extat in Homilia 6. Origenis in Leviticum: quas quidem Homilias cum aliis multis B. Hieronymus Latinas fecit: sed ita, ut noxia quæque detraherent, vitia transfunderet. Quod ipsemet ad Theophilum episc. 62. ad Vigilantium episc. 77. & in Prologo lib. 2. in Michæam pressissus est. Ac frequenter Gratianus ea, quæ sunt Origenis, Hieronymi nomine citat, vel quia præcipua ecclesie doctorum auctoritas majus pondus habet, vel quia Hieronymus eo, quo dictum est, modo vertendo, penè suos fecerat.

DISTINCTIO XXXVII.

¶ Ed quaritur, an secularibus literis oporteat eos esse eruditos. De his ita scribitur in concilio Carthagin. IV. cap. 16.

C. I. ¶ Libros gentiliū non legat Episcopus.

Episcopus e gentiliū libros non legat: hæreticorum autem, pro necessitate, aut tempore.

C. II. ¶ Reprehenduntur sacerdotes, qui omnia Evangelii comœdias legunt.

Item Hieronymus ad Damasum Papam de filio prodigo, episc. 146.

Sacerdotes d Dei omnia Evangelii & prophetis videmus comedias legere, amatoriam bucolicorum versuum verba canere, Virgiliū tenere e, & id quod in pœris necessitatis est, crimen in se facere voluptatis.

C. III. ¶ In vanitate & obscuritate sensus ambulat, qui secularibus disciplinis occupantur.

Item ad cap. 4. episc. ad Ephesos, lib. 2. comment.

Nonne vobis videtur in f vanitate sensus, & obscuritate mentis ingredi, qui diebus, ac noctibus dialectica arte torquetur? qui Physicus perstrator oculos transcœlum levat, & ultra profundum terrarum, & abyssū g, in quoddam inane demergitur? qui jambum ferit i? qui tantum h metrorum sylvam in suo studiosius corde distinguit, & congerit? & (ut ad alteram partem transeam) qui divitias per fas & nefas querit? qui adularum regibus, hereditates captat alienas, & opes congregat, quas in momento, cui sit relicurus, ignorat?

¶ Ferit] Antea legebatur, jambum fervet. In originali autem impresso est, jambum atitur. Emendation vero est ex antiquo Gratiani exemplari. Nam Tertullianus de Jambis scribit.

Jambus ipse sex enim locis manet, Et inde nomen inditum est senario; Sed ter feritur, hinc trimetris dicitur, Scandendo binos quod pedes conjungimus. Ne de iudæ senariis Isidorus lib. 1. Etymolog. cap. 33. ait: hos Græci, quia geminos ferunt, trimetros dicunt.

¶ Exad. 17. b al. demiserit. c Anselm. lib. 7. cap. 202. Burch. lib. 1. c. 91. Ivo part. 4. cap. 166. & part. 5. cap. 197. Pamm. lib. 2. cap. 130. Polyb. lib. 4. tit. 7. d Ivo part. 4. c. 162. Pamm. l. 2. cap. 131. e al. tenere in manibus. f Ephes. 4. g al. abyssū quoddam inmane demergit. h al. tantum.

C. IV. ¶ Qui scripturas sacras male intelligit, vel seculari sapientia abutitur, vno membratur & fecera.

Idem lib. 9. ad cap. 28. Esaiæ.

Vino inebriantur, quando scripturas sanctas male intelligunt, atque perverunt: fecera, quando seculari abutuntur sapientia & dialecticorum tendiculis, quæ non tam vincula a sunt appellanda, quàm phantasmata, id est, umbra quædam, & imagines, quæ citò pereunt, atque solvuntur. Idem b. ¶ Secundum tropologiam pseudoprophetas eos debemus accipere, qui aliter scripturarum verba accipiunt, quàm Spiritus sanctus sonat, & divinos eos, qui conjectura mentis suæ, incerta futurorum, quasi vera pronuntiant, absque divinorum auctoritate verborum. Idem c. ¶ Quicumque scripturas non ita intelligit, ut rei veritas habet, uvam acerbam comedit.

C. V. ¶ Reprehenduntur Episcopi, qui filios suos secularibus erudunt literis.

Idem lib. 3. ad cap. 6. episc. ad Ephes.

Legant d Episcopi, atque presbyteri, qui filios suos secularibus literis erudunt, & faciunt illos comedias legere & mimorum turpia scripta cantare, de ecclesiasticis forsitan sumptibus eruditos. Et quod in corbonam pro peccato virgo, vel vidua, vel totam substantiam suam effundens quilibet pauper obulerat, hoc in Calendariam strenam, & saturnaliam sportulam, & minervale munus grammaticus, & orator, aut in sumptus domesticos, templi stipēs, aut in fordida scorta convertit. Heli e sacerdos ipse sanctus fuit: sed quia filios suos non erudit in omni disciplina: & correctione, sulpinus cecidit, & mortuus est.

C. VI. P A L E A.

[Item ex responsione Hadriani: 1. Papæ ad Carolum, cap. 49.]

Omne f vim venenorum g suorum in dialectica disputatione constituunt hæretici, quæ, philosophorum sententia, definitur non affruendi vim habere, sed studium destruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo saluum facere populum suum. Regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis.

¶ Hadriani] Hoc caput antea tribuebatur Urbano, Sed est in scripto Hadriani de imaginibus ad Carolum Magnum, c. 49. & inde emendatum est. Eadem vero habentur apud B. Ambrosium lib. 1. de fide ad Gratianum Imper. cap. 3.

C. VII. ¶ B. Hieronymus ab Angelo verberatur, quia Ciceronis libros legebat.

Item Rabanus de pressuris Ecclesiasticis.

Legimus h de beato Hieronymo, quod cum libros legeret Ciceronis, ab Angelo est correptus, eò quod vir Christianus, paganorum figmentis intenderet.

¶ Hinc etiam filius ille prodigus in Evangelio i reprehenditur; qui de siliquis, quas porci manducabant, ventrem suum replere cupiebat. ¶ Hinc etiam Origenes i timphes & rana, quibus Ægyptii sunt percussæ, vanam dialecticorum garrulitatem, & sophistica argumenta intelligit. Ex quibus omnibus colligitur, quod non est ab ecclesiasticis secularium literarum quærenda peritia. Sed contra legitur, quod Moyses k & Daniel l omni scientia Ægyptiorum & Chaldaeorum eruditus fuerunt. Legitur m etiam, quod præcepit Do-

a al. tendicula b Hier. l. 5. ad c. 29. Jer. c Hier. l. 6. comment. ad e. 31. Jer. d Ivo p. 4. c. 166. e 1. Reg. 7. f Ivo p. 4. c. 229. g al. inventorium. h Ex Hieron. ad Eusebium de custod. vng. Ivo p. 4. c. 164. Pamm. l. 2. c. 132. i Luc. 15. k Ad. 7. l Dan. 1. m Exad. 30. & 11.

C. XIII. *¶* Auctoritatis gentium, et eorum vanitas retrahitur, atque convincitur.

Item Augustinus contra Faustum Manicheum, lib. 13, cap. 11. a

SI quid veri de Deo Sibylla, vel Orpheus, aliique gentium vates, aut philolophi praxidixisse perhibentur, valet quidem aliquid ad paganorum vanitatem revincendam, non tamen ad istorum auctoritatem amplectendam. Quantum b enim distat de Christi adventu inter praxidicationem Angelorum, & confessionem demoniorum; tantum inter auctoritatem prophetarum, & auctoritatem sacrilegorum.

C. XIV. *¶* Ad intelligentiam sacrarum Scripturarum, secularium peritia necessaria ostenditur.

Item Clemens Papa I. epist. 3. ad suos discipulos.

Relatum est nobis, quod quidam in vestris partibus commorantes, adversantur facis & doctrinis: & prout eis videtur, non secundum traditionem patris, sed juxta sensum suum, docere videntur. Multas enim quidam, ut audivimus, vestrarum partium ingeniosi d homines, ex iis, que legunt, verisimilitudines capiunt. Et ideo diligenter observandum est, ut lex Dei cum legitur, non secundum propriam ingenii intelligentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis divinis, que possunt trahi ad eum sensum, quem sibi univuliquique sponte praxsumpsit; sed fieri non oportet. Non enim sensum e, que extrinsecus adulteretis, alienum, & extraneum dei: esse querere; aut quoquo modo ipsum scripturarum auctoritatem confirmare: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum, qui eam a majoribus secundum veritatem sibi traditam servavit, ut ipse possit ea, que recte suscepit, competenter asserere. Cum ex divinis scripturis integram quis, & firmam regulam veritatis susceperit, absurdum non erit, si aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalibus studiis, que forte in pueritia attingit, ad assertionem veri dogmatis conferat: ita tamen, ut ubi vera didicerit, falsa & simulata declinet.

C. XV. *¶* Quare prohibetur Christianis poetica figmenta legere.

Item Isidorus in lib. 3. sententiarum de summo bono, cap. 13.

Ideo f prohibetur Christianis figmenta legere poetarum; quia per oblectamenta inanum fabularum, mentem excitant ad incentiva libidinum. Non enim folium thura offerendo, de monibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo.

s pars. Ut itaque ex praxmissis appareat, imperitia g sacerdotibus semper esse debet adversa: quia cum per ignorantiam cecati h alibi ducantur prestare caperint, ambo in servitium caliditate dicunt in Psalm. i [Obducantur oculi eorum, ne videant; & doctum eorum semper incurva.] Cum enim obsecrantur illi, qui praxcunt, ad servanda onera peccatorum facile sequentes inclinantur. Elaborandum est itaque sacerdotibus, ut ignorantiam a se quasi quandam pestem abiciant. Licet enim servus le, nesciens voluntatem dominus sui, & non faciens, dicitur vapulare paucis, non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. At enim Apostolus i, [Qui ignorat, ignorabitur.] Quod de eo intelligendum est, qui minus intelligere, ut bene ageret.

C. XVI. *¶* Unde Augustinus ait in libro Quasi veteris, ac novi Testamenti, quasi. 67.

a Sed ubi falsitas, b ibid. 7. c al. sanis. d secundum ingenium hominum. orig. e al. sensum extrinsecus alienum. f Ita p. 4. c. 167. l. 1. morm. lib. 2. cap. 137. g ex Greg. in l. pastor. c. 1. h Matth. 5. i Psalm. 1. k Luc. 12. l. Cor. 14.

Non omnis ignorans immunis est a poena. Ille enim ignorans potest excusari a poena, qui a quo disceret non invenit. Illis autem hoc ignosci petit, qui habentes a quo discerent, operam non dederunt. Hujusmodi non licet ignorare: accipiant ergo veniam, si convertantur.

¶ Caput hoc in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus conjunctum est superiori. Est autem responsio ad questionem, quare praxmissis b. Augustinus hu verbis: Quid est, quod in carne positus Salvator a ait: Pater ignosce illis, non enim sciunt, quid est, quod ignoscitur? maxime cum dicat b Rex Abimelech ad Deum: Numquid gentem ignorantem perdes? Non omnis ignorans immunis est, &c. In extremo autem addita sunt nomilla ex ipse beato Augustino, quo sententia sit integrior.

DISTINCTIO XXXVIII.

Cum itaque voluntaria ignorantia omnibus nociva sit, sacerdotibus est periculosa.

C. I. *¶* Sacerdotibus maxime ignorantia vitanda est.

Unde in concilio Tolet. iiii. cap. 24. legitur.

Ignorantia e mater cunctorum errorum, maxime in sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas Scripturas frequenter admonet Paulus Apostolus, dicens ad Timotheum d, [Attende lectioni, exhortationi, & doctrina;] & e [semper permans in hu.] Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas, & canones f, ut omne opus eorum in praxdicatione, & doctrina consistat: atque adhiereant cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina.

C. II. *¶* Officium libellum ab Episcopo accipiant presbyteri, eum ordinantur.

Item ex eodem Toletan. iiii. cap. 25.

Quando g presbyteri in parochiis ordinantur, libellum officiale a suo sacerdote accipiant, ut ad ecclesias sibi deputatas instruiti succedant, ne per ignorantiam etiam in ipsis divinis sacramentis offendant. Cum vero ad Litanias, vel ad concilium venerint, rationem Episcopo suo reddant, qualiter susceperunt officium celebrent, vel baptizent.

C. III. *¶* Infirmitia sacerdotum nec excusatione digna est, nec venia.

Item Leo Episcopus ad clerum, & plebem Constantinopolitano urbi, epist. 22.

Si h in laicis vix tolerabilis videtur infirmitas, quanto magis in iis, qui praxfunt, nec excusatione digna est, nec venia?

C. IV. *¶* Canones non licet sacerdotibus ignorare.

Item Celestinus universis Episcopis per Apuliam & Calabriam constituit, epist. 3.

Nulli i sacerdotum liceat canones & ignorare, nec quicquam facere, quod patrum possit regulis obviare. Quae enim a nobis res digne i servabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permisa, frangatur?

C. V. *¶* Quae sint sacerdotibus necessaria ad discendum.

a Luc. 23. b Gen. 20. c Burch. l. 1. cap. 100. l. 1. part. 3. cap. 202. Ansel. 1. 7. c. 44. d 1. Timoth. 4. e Ibidem infirmitas. f Concil. Arch. 4. c. 1. g Burch. lib. 2. cap. 37. Ansel. 1. 7. c. 113. l. 1. part. 3. cap. 23. h Ansel. lib. 7. cap. 19. Polye. lib. 4. tit. 4. Burch. lib. 3. cap. 100. l. 1. part. 6. cap. 231. i Anselmus lib. 7. cap. 108. Polye. l. 4. tit. 4. k al. suos canones. l al. digna. E 4